

Marià Fortuny i Reus, la construcció d'un mite

**Josep Lluís Garcia
guanya el XXè Premi
Francesc Martí Queixalós**

Edita:

Raval Robuster, 36 - Casa Fortuny
43204 REUS - Telèfon 977 754 826

www.centredamicsdereus.cat

Direcció:

Jaume Garcia Cardoner

President:

Joan M. Mallafre Anguera

Maquetació i impressió:
QuatreC, impremta digital

D.L. T-66-80
PREU 2 €

L'equip de redacció no es fa responsable de les opinions emeses pels seus col·laboradors, fixos o eventuals. No es mantindrà correspondència amb els seus col·laboradors ni es tornaran les cartes. Les col·laboracions per la seva publicació aniran signades (si bé podran sortir amb pseudònim) i identificades amb el nom i domicili. Podrà reproduir-se qualsevol text, sempre que es mencioni el nom de la revista.

Amb la col·laboració de:

AJUNTAMENT DE REUS
Regidoria de Cultura i
Joventut

Diputació Tarragona

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

CENTRE D'AMICS DE REUS
està adherit a la

Federació d'Ateneus de Catalunya

Han col·laborat en aquest número...

Albert Arnavat Carballido.- Presentem a Lo Nunci un dels grans historiadors reusencs, l'Albert Arnavat Carballido, membre, a més, d'una família rica en creació cultural. L'Albert Arnavat, doctor en història contemporània per la Universitat de Barcelona, assessor de comunicació, autor de nombrosos llibres d'història i comissionat d'exposicions de renom, ens parla del seu darrer llibre, 'Reus i Fortuny', una de les obres més comentades -i més regalades- el darrer any a Reus.

Marc Busquets Obré.- Una de les firmes periodístiques destacades de la ciutat des de les pàgines del Reusdigital, Marc Busquets és llicenciat en Periodisme i màster en Comunicació estratègica per la URV. Des de 2015 forma part de l'equip de 'Reusdigital.cat' i de 'LANOVA Ràdio de Reus'. Ens fa la crònica del llibre d'Enric Tricaz sobre els cent anys de l'Associació de Concerts de Reus. De periodista a radiofonista.

Blanca Castellví Sales.- Retornada d'una estada d'estudis a Finlàndia, la nostra periodista preferida ens dona fe de diversos actes organitzats per la nostra entitat el darrer trimestre de l'any. Han estat gairebé incontables.

Margarida Jardí.- Han estat vuit dies a Jordània els que han gaudit els excursionistes del Centre d'Amics de Reus dos anys després de la darrera sortida. La Margarida, vicepresidenta de l'entitat, ens relata en un quadern de bitàcola, les vivències experimentades dia per dia, inclosa una visita a la bíblica Betània o una remullada a la Mar Morta. Pell de gallina.

Ramón Farré.- El nostre especialista en simbologia i història local, sempre disposat a sorprendre'ns amb els detalls de gran observador, ens explica el significat de les imatges de creus i simbologia cristiana que veiem esculpides a les façanes de diverses cases de Reus.

Un elefant a l'habitació - **3** / Premi de poesia Matí quixalós **4-12** / L'empresari Antoni Pont i Amenós es confessa en un llibre d'entrevistes de Joan Antoni Domènech **13-14** / El Centre d'Amics de Reus manté viva la tradicional Rifa de la Confitura **15** / El concert de Nadal del Cor Mestral **16** / Marià Fortuny i Reus, la construcció d'un mite **17-25** / Viatge a Jordània **26-29** / Cristogrames a Reus per espantar el mal **30** / Enric Tricaz repassa en un llibre la centenària història de l'Associació de Concerts de Reus **31** / Dibuixos a ploma com a eina de memòria històrica **32** / Neix el Grup de Lectura de Teatre del Centre d'Amics de Reus **33** / Debat territorial sobre premsa de proximitat al Centre d'Amics **34-35**

Editorial

Un elefant a l'habitació

Deia el que fou primer ministre canadenc Pierre Elliot Trudeau -pare de l'actual mandatari- que conviure amb els Estats Units era com dormir amb un elefant; si l'elefant no es movia, tot anava bé, però si l'elefant decidia moure's, podia passar qualsevol cosa.

Al Centre d'Amics de Reus tenim un elefant en una habitació. El paquiderm es diu Marià Fortuny Marsal. Quan dorm, tot està tranquil, però quan es desperta, la Casa Boella -la seva casa familiar i la seu del Centre d'Amics de Reus- tremola gairebé fins als fonaments. El pintor més universal, honor i glòria de la ciutat de Reus i de la nostra entitat, s'ha despertat un cop més, com ho farà l'any 2024, quan es commemoraran els 150 anys de la seva prematura mort a Roma.

L'historiador reusenc Albert Arnavat ha publicat un llibre essencial on relata la relació que es va anar sargint entre Reus i el pintor, des que el jovenet mostrava "la seva predisposició cap al dibuix i el presenten com un alumne distret i desmemoriat". Es passava el dia dibuixant als llibres, a les taules dels cafès, a les parets dels carrers... Deia Emile Cioran que Déu no sap quants creients li deu a Bach. Semblantment podríem dir de Marià Fortuny i l'afició popular a l'art pictòric. Fortuny deixaria aquest món als 36 anys. En el número següent, l'Albert Arnavat ens relatarà l'impacte que va tenir la seva mort. Deia el faulista grec Isop que "el bé no és conegut fins que es perd". De no haver finat tan jove, Arnavat aventura que haguéssim conegut un Fortuny avantguardista.

En aquest número de Lo Nunci ens passa el que Unamuno deia que li ocorria als catalans: ens perd l'estètica. L'estètica del poeta Josep Lluís Garcia Herrera, guanyant el XXè Premi de Poesia Francesc Martí Queixalós, o el d'Anton Baiges, relatant l'obra periodística del doctor Francesc Gras. Ha estat un trimestre, el darrer de 2022, farcit d'activitats, de les que en deixem constància fidedigna en forma de cròniques, tot esperant amb impaciència que el nostre elefant torni a bramar l'any vinent.

Jaume Garcia Cardoner
Director de Lo Nunci

Josep Lluís Garcia Herrera guanya el XXè Premi de Poesia Catalana Francesc Martí Queixalós

Joan Maria Mallafrè, fent lliurament del diploma i del taló. Foto: Centre

El guanyador del XXè Premi de Poesia Catalana Francesc Martí Queixalós ha estat Josep Lluís Garcia Herrera, de la localitat d'Abdera, per l'obra "L'ombra de l'esperança", autor que rebé el corresponent taló amb els 600 euros del guardó i el diploma acreditatiu, de mans del president del Centre d'Amics de Reus, Joan Maria Mallafrè, en la gala de lliurament celebrada el 21 de desembre, a les portes del Nadal.

Fou el colofó a la intensa jornada iniciada amb la conferència d'Anton Baiges sobre

el doctor Francesc Gras Salas -de la qual ja en donem ressenya en aquesta revista-.

El vencedor agrai el premi amb aquestes paraules: "Els poemes parlen de solitud, de silenci, de la natura, de la mort, perquè sempre vivim pendents de l'esperança, esperant que l'esperança ens il·lumini". El premiat procedí a la lectura de part de l'obra premiada.

Al seu torn, Joan Mallafrè recordava en la presentació del guardó "l'esforç que suposa organitzar un premi com aquest i perpetu-

"Recasens felicità el Centre pels 20 anys de premi i el poder de convocatòria que té, exemplificat amb una sala d'actes plena de gom a gom"

Josep Lluís Garcia Herrea, dirigint-se al públic. Foto: Centre

ar-lo durant 20 anys". Va néixer per recordar la memòria de Francesc Martí Queixalós, amb la inestimable ajuda de Xavier Amorós. Seria guanyador del primer premi Antonio Nomen, amb un jurat de categoria, treballant de manera desinteressada', amb Dolors Vallverdú, Robert Miralles i Francesc Roig.

Entremig hi ha hagut moments estel·lars, com els actes viscuts a Perpinyà o el premi Margarida de Prades, un guardó que organitzava el Centre "i que va haver de desaparèi-

xer per concentrar-nos en el Francesc Martí Queixalós".

Mallafrè relatava que els participants del premi procedeixen de totes les contrades de parla catalana. Enguany s'havien presentat fins a 39 treballs a concurs.

A continuació, la premiada poetessa i membre del jurat Dolors Vallverdú llegí dues poesies, per

donar pas al regidor de Cultura, Daniel Recasens, que cità l'anècdota que un any ell mateix es va presentar al premi amb

Un altre moment de l'acte. Foto: Centre

“Teresa Pallarès: Agraeixo la contribució que en aquest sentit en fa el Centre d'Amics, ja que en sou uns experts”

una sextina. Recasens felicità el Centre pels 20 anys de premi i el poder de convocatòria que té, exemplificat amb una sala d'actes plena de gom a gom.

Clogué l'acte la regidora Teresa Pallarès, que destacà el reusenquisme d'Anton Baiges i la valua literària de Dolors Vallverdú. “Reus el fem entre tots”, subratllà, i posà èmfasi en “la contribució que en aquest sentit en

fa el Centre d'Amics, ja que en sou uns experts”. Felicità el guardonat: “Encara que siguis d'Abrera marxés amb una mica de Reus”. 20 anys de premi “suposa la fidelitat i a Reus tot som benvinguts i el reusenquisme el fem entre tots”, conclougué.

Jaume Garcia Cardoner

Poesia guanyadora del XX premi de poesia catalana Francesc Martí Queixalós

[l'ombra de l'esperança]

1.- [a l'ombra de l'ombra]

El silenci sempre nia en llocs solitaris,
com un bosc de xiprers sota la nevada.
És fàcil pensar-ho així, a les fosques.
El silenci embolcalla les ruïnes del passat
i són necessàries forces i promeses
per enderrocar els murs de la solitud
arrapada a un esperit cada cop més cansat.
Mai es pot refer el camí
sobre les mateixes empremtes, ja esborrades.
El silenci, com la neu,
amaga els brots de l'esperança.

2 - [ferides]

Entre les ombres
vaig cosint-me les ferides del temps.
Més enllà de la finestra el vent
mou els camps de civada,
les fulles verdes dels arbres
que delimiten el senyal del camí,

els núvols que travessen
el mar de la nit blava.
En la meua feblesa
les cicatrius de la vida
han deixat marques inesborrables:
ferides que no puc tancar,
que sagnen resina groguenca
de manera imprevista,
com fa la destal esmolada
contra el tronc d'un arbre,
com fa un punyal que no erra l'angle
per guanyar profunditat
sobre la carn vençuda
Entre les ombres
apedaço el pa sec
de les meves derrotes.

3 - [fidel a les arrels]

Els viatges comencen aquí, en la cerimònia
d'obrir la maleta enmig del llit,
en la tria de les coses imprescindibles,
dels llibres que acompanyaran

temps morts en estacions estranyes;
de les fotografies que deixaràs sobre la taula
i esborraran la tristor de les absències.
Fas la maleta pensant en la tomada.
Sempre seràs part de la terra que deixes.

4 - [sol d'hivern]

L'últim sol d'hivern retalla els contorns
dels èamps assedegats i les pedres temeràries.
Hi ha neu florida als peus dels ametllers
i dansen les branques de les oliveres.
El nou dia mostra una terra aspra
i el fred arrapat als matolls adormits.
La solitud decanta el gràcil onatge del blat
cap a la llum blava cosida a l'horitzó.
Una plàcida quietud aixeca un benestar
de llar encesa i d'home mirant per la finestra.
Un esbart d'ocells vira per una cantonada del cel.
L'home somriu quan sent la mà de la dona
recolzada, tendrament, sobre l'espatlla.
L'home mira dins i mira enfora. Somriu.
El quadre de la vida està complet.

5 - [llum de capvespre]

Sota la llum del capvespre visc mortal,
tancant l'aire del temps entre les pàgines
del dia que ha merescut un vers, una llavor
en el llibre de la memòria, com flor seca
que haurà de recordar-me el lloc i la lluita
per seguir respirant el floc de l'existència.
Sota una mínima llum deixo enrere els boscos
i el llenguatge dels arbres, la vida lentíssima
dels ulls invisibles de les pedres, la línia torta
dels camins que recorden el pas dels viatgers
semblant en els marges roselles com llàgrimes.
Sota la llum minvant del dia ja vençut

escollaré el vol de la cendra sobre les teulades
de cases arraulides, de cases atapeïdes
contra el massís de roca negra i les muralles,
tornant d'un viatge dins una llum inexistent
que només veuràs quan l'última paraula
faci etern allò que mou el món i no és visible.

6- [papers]

Les paraules que no dic quedaran gravades
sobre aquest tros de paper que amago
entre altres papers que donen forma
al testament de la veritable vida
que il·lumina el meu silenci.
Una llum interior enfosqueix la por a perdre'm
en els jardins gebrats de l'hivern.
Cap paraula no dita serà testimoni dels adeus,
malgrat que el temps remogui les cendres,
i el fred calci les petjades de l'oblit,
el meu silenci onejarà com els papers guixats
que guarden l'esclat dels dies venturosos.

7 - [vent d'esquena]

Nosaltres tindrem l'esperança
i tot el vent d'esquena enlairant l'ànima.
Nosaltres serem ocells en mars de boira
cercant les paraules que escalfen el cor
quan la nit aixeca el teló dels comiats
i la solitud trenca el glaç dels ulls
amb el desig fer forat i fer-ne un túnel.
Nosaltres serem el vers i el caminant.
Nosaltres serem els últims herois
que lluiten amb les escasses forces del naufrag,
perdent-se en el mar de l'esperança
i tot el vent d'esquena
aixecant espumes blanques.

Anton Baiges repassa la figura del Francesc Gras articulista en una brillant conferència

Anton Baiges, durant la conferència. Foto: Centre

El 21 de desembre tenia lloc a la nostra entitat un dels actes centrals de cada any amb l'atorgament del Premi Martí Queixalós de poesia, un clàssic dins els certàmens poètics de les nostres comarques, de Catalunya i de les terres de parla catalana. S'arribava d'aquesta manera a la vintena edició, una fita que subratllà el president del Centre d'Amics de Reus, Joan Maria Mallafre, en el seu parlament. Mallafre recordava els 12 anys de col·laboració del doctor Francesc Gras amb Lo Nunci, finat en 2022, que publicà 43 articles, en els que repassà el batec ciutadà del segle passat, una vida plena dedicada a la ciutat de Reus.

L'acte de lliurament del guardó va tenir un pròleg brillant amb la conferència que

el fillòleg Anton Baiges Gras feu sobre la figura del seu avi Francesc Gras Salas. La conferència i el lliurament del guardó reuniren una munió de reusencs i reusenques que ompliren la sala d'actes del Centre d'Amics com en les grans ocasions. En les primeres files se situà la família del doctor Gras, amb la seva vídua, Maria Rosa Mercadé Bosch; les seves filles, Maria Rosa i Cristina Gras Mercadé;

el seu fill, el també doctor Francesc Gras Mercadé. Les regidores Teresa Pallarès i Mariluz Caballero, i el regidor Daniel Recasens tampoc es van perdre la jornada literària.

Anton Baiges Gras tingué paraules de record per a Francesc Martí Queixalós, "que dona nom a un certamen literari que esdevé tota una cita molt preuada a la ciutat de Reus". "Reus té l'honor de mantenir i preservar en el seu vessant literari certàmens tans arrelats com el Premi Martí Queixalós que, conjuntament amb els d'Òmnium Cultural Baix Camp, Antoni de Bofarull, de narrativa, i Gabriel Ferrater, de poesia, són, actualment, els guardons literaris en llengua catalana més antics de la nostra ciutat", afirmà.

"Francesc Gras Fortuny fou l'iniciador de la nissaga d'oftalmòlegs, i ja en una tesi elaborada per ell reivindicaria els estudis d'oftalmologia com a ensenyaments reglats"

Però el gruix de la conferència el situà Anton Baiges en la figura de l'avi cronista, fill d'una generació marcada per la guerra. Baiges subratllà les aportacions del seu avi a Lo Nunci, que continuà durant 12 anys, la revista impresa degana de la ciutat de Reus.

Al llarg de la seva fructífera vida, Francesc Gras publicà sis llibres de temàtica reusenca: "Fets i gent de Reus"; Gent, "Racons i olors de Reus"; "De Llevant cap a Ponent"; "Records de Reus"; "Parlem de Reus", i "Estimar i recordar la nostra ciutat".

El Casal de la família Gras

"Amb Fets i Gent de Reus", publicat en

1997, començà Gras la saga literària reusenca parlant del casal familiar, situat al número 2 del carrer de les Galanes. Francesc Gras Fortuny fou l'iniciador de la nissaga d'oftalmòlegs, i ja en una tesi elaborada per ell reivindicaria els estudis d'oftalmologia com a ensenyaments reglats. Home culte i molt inquiet, impulsà la revista La Medicina contemporànea.

Sobre temes mèdics, Francesc Gras en parla en els seus llibres, com són aspectes de l'Hospital Sant Joan o el primer ambulatori que hi hagué a Reus, que estava situat del carrer de la Patcada. Un dels records d'infància el forma el Dispensari Antituberculós, on conegué el metge Jaume

La família del doctor Gras, amb la seva vídua en primer terme, i els fills al voltant. Foto: Centre

“Un dels temes recurrents en la seva acció fou la defensa de la conservació del patrimoni civil i religiós”

Sabater. En els seus articles, Gras també tractaria amb profund dolor la dissolució del Col·legi de Metges de Reus, l'any 1939, acabada la guerra civil. L'Hospital de Reus i el seu personal foren traslladats a l'antic convent de Sant Antoni, actual Diputació, i posteriorment, en un estatge al Camp de Mart de Tarragona. A Reus, hi quedà, en paraules d'ell, un “humiliant Centro de Higiene Rural”, subratllava Anton Baiges citant el seu avi.

La guerra civil

Sobre la guerra civil, Francesc Gras hi narra dues cares: “Els incendis i assassinats dels anomenats incontrolats”, l'estiu de 1936, a preveres de la Ciutat, com del caritatiu mossèn Jocund Bonet, de la parròquia de Sant Joan, “o dels frares del Col·legi de Sant Pere Apòstol, que es dedicaven a la docència, i reusencs d'ideologia conservadora, així com també la crema d'esglésies: el Santuari de Misericòrdia, la Puríssima Sang i els Padres”, del carrer Ample, o l'intent afortunadament infructuós de la Prioral de Sant Pere. “En recorda la viva imatge dels tres temples en flames del terrat estant de la casa del carrer de les Galanes”.

Paral·lelament, també relata els criminals bombardejos dels aviadors italians del general Franco, el 1937 i 1938, que destruïren bona part del nucli urbà i segaren la vida de molts conciutadans; en destaca, especialment el de la bomba del Centre de Lectura, que acabà amb la vida de Regina Figuerola, “esdeveniment en el qual en fou espantosament espectador per ha-

ver-hi conversat mitja hora abans del tràgic succés, mentre feia una altre encàrrec i la jove i estimada bibliotecària li cercava un préstec de llibre”. El tercer llibre de la saga ho narra.

Passada la guerra es casà amb Maria Rosa Mercadé, amb qui tindrien tres fills, la Maria Rosa, el Francesc i la Cristina.

Un dels temes recurrents en la seva acció fou la defensa de la conservació del patrimoni civil i religiós, com el de la capella de la Sagrada Família del col·legi Sant Pere Apòstol, o la campana Petra Claudia: les campanes que l'acompanyaven van ser foses al 37 per fer-ne metralla de bales, i en una inscripció, encabat coberta en la restauració practicada en 1990, es delatava els autors de la captura. Anton Baiges recordava també Pere Martorell Jareño, col·leccionista clau a la ciutat, especialment en el camp de la fotografia de racons de la ciutat i la seva evolució: “La ciutat li deu més que un merescut reconeixement, que podria ser en forma d'exposició del fons fotogràfic que va donar a l'Arxiu Municipal”, reclamava Baiges.

La bibliografia de Francesc Gras està repleta de molts noms propis, no únicament de metges, infermeres i personal sanitari en general, sinó també de sastres, ebenistes, exportadors, pastissers o aviadors. Però també hi apareixen modistes, actrius, ballarines o perruqueres. I especialment de dones cultes i emprenedores del segle XIX, a qui dedica tres capítols del llibre Records de Reus, de 2009: “l'Amàlia Bové, la Marianna Carey o la

“També citava masos del Reus antic: en tres articles de lectura obligada apareix el Palau Miró, ja desaparegut; el Palau Nicolau, actual Centre Catòlic...”

Un altre moment de la conferència, que omplí la sala d'actes. Foto: Centre

Viviana Pàmies, que ara no en desgranarem la seva biografia, però que destacarem no únicament per ser mullers de”, sinó “per la seva gran personalitat” en molts aspectes culturals o de negocis’, subratllava Baiges.

Els desastres de la guerra

Enric Aguadé i Salvador Vilaseca serien els grans protagonistes que van salvar bona part del patrimoni artístic i religiós de la ciutat durant els desastres de la rereguarda de la guerra. Francesc Gras també dedicà un article al cor de Fortuny, com també a l'edifici de la Prioral, que conserva elements d'art sacre salvats de la guerra, i patrimoni de Fortuny Madrazo.

Variadíssima era la temàtica dels seus articles i vastíssim el seu coneixement de fets, persones i edificis de la ciutat. “Les cases i masos de la ciutat és un dels capítols més punyents de la història de Reus”,

deia Francesc Gras. Relatava les peripècies de masos com el del doctor Pere Barrufet, “un dels fundadors de l'Associació de Concerts de Reus, i un dels primers wagnerians de Catalunya”, un mas que se situava a l'aleshores coneguda com a

carretera Amàlia, és a dir, la de Tarragona, avui seu del Consell Internacional de la Fruita Seca.

També citava masos del Reus antic: en tres articles de lectura obligada apareix el Palau Miró, ja desaparegut; el Palau Nicolau, actual Centre Catòlic -d'una família ennoblida procedent de Vinyols-; i la Casa Borràs de March, del carrer Sant Joan, de família procedent de Flix.

D'escuts i rellotges també n'escrivia, com de l'escut de la façana de l'escola Pompeu Fabra o el rellotge de l'antic Banc de Reus.

Empreses i botigues de Reus

“Olis i sabons” Bertran, el Vapor nou i el Vell, la Sedera, pastissers i farinares, la Cooperativa de Barbers,... sortien en articles molt ben travats i amb molta informació’ o botigues com la Casa Punyed, recollia Anton Baiges.

“De Domènech Sugranyes Gras, col.laborador de Gaudí, l’avi va tenir interès de rescatar-lo de l’oblit”

“De Domènech Sugranyes Gras, col.laborador de Gaudí, cosí de segon grau i mort en l’oblit en 1938, l’avi va tenir interès de rescatar-lo de l’oblit”. En destaquen els seus magnífics esgrafiats de moltes cases barcelonines a cavall entre el Modernisme i el Noucentisme, però també a Reus, com el magnífic Mas Llevat, avui molt ben conservat pel servei residencial que ofereix, o la Casa Pellicer, de l’avinguda de Prat de la Riba, amb uns destacables relleus a les seves baranes.

De Salou també en parlaria Gras, del Salou turístic i arquitectònic, subratllant la conservació dels xalets modernistes dels anys 20, però la més significativa és la Casa Sol i Mar, al costat de l’església, “un dels primers exemples de lloguer social”.

Recordaria Gras la tasca de cohesió social que realitzaria passada la guerra la Congregació de la Puríssima Sang i també faria memòria de la història de l’Aero Club de Reus.

El darrer article

“El darrer article que publicà a Lo Nunci, molt conscientment de la importància que representaven per a la ciutat, s’intitulà Quan Reus tenia vuit farmàcies”. Fou l’abril de 2018, i on desgrana fil per randa els vuit establiments farmacèutics de la Ciutat, de primers dels anys 1930: les farmàcies Punyet, avui Pau Sans; la Carpa, després Miranda i avui Prim, la Cavallé; la Batalla, després Bartolomé Salas, oncle de part materna, i finalment Ferrús; la Gispert; la Serra, del Dr. Ornos; la Monte-

verde i la Vallverdú o del Castell, avui tan cada.

“Aquest article és un homenatge a aquell Reus emprenedor del primer terç del segle XX, i endevino interpretar, també, un reconeixement a la part materna de la família, amb l’avi farmacèutic Josep Salas Ferrater, al capdavant, que tingué farmàcia al carrer Major, 12, i que a la seva mort fou de l’avia Emília Grau, passant a ésser Farmàcia Vda. Salas”, recordava Baiges.

El Més Amic de Reus

El guardó Més Amic de Reus 2012, que li otorgà el Centre d’Amics de Reus, suposà per a ell el reconeixement més entranyable”, recordaria el seu nét. “L’omplí d’immensa alegria, especialment l’acte del lliurament, que se celebrà al saló noble del Círcol”. Si el Centre d’Amics de Reus no existís s’hauria de crear’, conclougué.

I acabà la conferència recordant la Redacció de Lo Nunci d’aleshores, “un excel·lent colofó a la seva biografia, una iniciativa de Marcel Vallverdú, el seu director, persona culta i inquieta, amb Maria Josepa Clotet com a coordinadora de Redacció, i el Salvador Bota fent d’impressor de la revista”. L’equip que seria reconegut per la Junta del Centre d’Amics, que concedí la insígnia d’or a Rosa Botet i a Marcel Vallverdú.

*Jaume Garcia Cardoner***L’empresari Antoni Pont i Amenós es confessa en un llibre d’entrevistes de Joan Antoni Domènech**

Nascut a Tàrraga en plena Segona República, membre d’una saga familiar empresarial que va engrandir junt al seus germans Ramon i Josep i el seu cosí Antoni, creador d’iniciatives empresarials i socials, i que pot dir que ha esmorzat amb Henry Kissinger, conversat amb George Bush pare i intercanviat opinions amb Al Gore, que per cert, el va sorprendre un cop citant una dita del poeta i periodista José María Pemán: “No hi ha virtut més eminent que fer senzillament allò que cal fer”.

Antoni Pont i Amenós, president honorífic del Grup Borges i expresident de la firma, es despulla empresarialment i famili-

arment en un llibre-entrevista amb el conegut periodista i editor Joan Antoni Domènech, tot i que amb la prudència que sempre l’ha caracteritzat. “Conversación con Antonio Pont” esdevindrà un llibre buscat d’un personatge membre d’una empresa clau en l’economia catalana les darreres set dècades i de la qual no hi ha bibliografia editada. El llibre va ser presentat al Centre d’Amics de Reus, entitat de la qual Antoni Pont confessà tenir “un especial aprecí”.

“Vaig arribar a Reus el 4 d’octubre de 1957”, exactament el mateix dia que el russos van posar en òrbita el satèl·lit

Un moment de la presentació del llibre feta al Centre d’Amics de Reus. D’esquerra a dreta, Eusebi Alonso, Joan Maria Mallafrè, Antoni Pont i Joan Antoni Domènech. Foto: Centre

“La vida d’Antoni Pont i Amenós ha estat enormement lligada a la creació d’entitats i institucions com el llobbi empresarial Gresol o l’International Nut Council ”

Sputnik’, afirma al llibre. Membre de la tercera generació d’empresaris de la fruita seca i de l’oli, a ell i a la seva família li va tocar abordar l’empresa familiar des d’una perspectiva radicalment professional: “la transició de la tercera a la quarta generació va ser traumàtica” ja que va prevaler la meritocràcia davant els llaços familiars, amb la necessitat de fer acomiadaments de fills i nebots i el nomenament de professionals de la gestió, tot i que mai s’ha perdut la propietat familiar del grup.

Aquesta visió absolutament pragmàtica -tan difícil d’aplicar a les empreses catalanes- ha estat la clau de la potència actual d’una firma de més de 125 anys de vida, que ven a cent països i que havia nascut quan l’avi -Antoni Pont i Pont- començà venent ametlles sense closca a Tàrrrega, al temps que comprava les olives dels pagesos de Les Borges Blanques i les revenia als molins. Era un llunyà any de 1896.

La vida d’Antoni Pont i Amenós ha estat enormement lligada a la creació d’entitats i institucions com el llobbi empresarial Gresol o l’International Nut Council -d’on sorgí l’actual regidora de Promoció Econòmica de l’Ajuntament de Reus, Montse Caelles-, una entitat molt lligada a la Cambra de Reus, que amb la llarga presidència de Francesc Cabré li cedí espai per a instal·lar-se com a seu. Ja des de fa anys disposa d’edifici propi al Mas Barrufet, a la carretera de Tarragona, i dona feina a 14 treballadors.

Pont desgranava les claus de l’empresari per afrontar els reptes del present i del futur: “Tenir una actitud positiva, fer exercici físic, seguir una bona alimentació, controlar l’estrès i adaptar-se als canvis. El que sempre caracteritza els temps són els canvis”. Més: fer-ho amb treball i esforç’. El seu secret? “Esmorzar cada matí fruits secs i pa sucacat amb oli”.

“En la sèrie de presentacions fetes a Reus” del llibre, Joan Antoni Domènech, gran coneixedor de la història empresarial de Reus i especialment dels moviments subterrànics dels diferents sectors -Reus té una gran nòmina d’empresaris hotelers, de renom nacional i internacional, per exemple-, subratllava que el que més l’ha sorprès de les seves llargues converses amb Pont “és la simplicitat del missatge segons el qual el món és dels qui treballin, no hi ha màgia, sinó dedicació absoluta”.

Els beneficis de la venda del llibre aniran destinats al Banc d’Aliments. Un dels seus responsables, el notari i corredor de comerç Eusebi Alonso, destacava en la presentació: “El Banc d’Aliments és un miracle”: atén 45.000 persones a la província de Tarragona a cost zero, i a l’Estat no li costa res’. Però l’entitat “necessita gent nova perquè no decaigui, és una tasca que exigeix atenció permanent, il·lusió i solidaritat”.

Redacció

El Centre d’Amics de Reus manté viva la tradicional Rifa de la Confitura

El primer dia del mes de novembre el Centre d’Amics de Reus acollia, un any més, la Tradicional Rifa de la Confitura i Panellets. El ‘Va bola’ que s’escoltava des del carrer, a uns metres de distància de l’entitat, era el senyal que recordava a les reusenques i als reusencs que era el moment perfecte per aconseguir un plat de confitura, panellets o algun que altre licor.

Matí i tarda, la seu es va omplir de ciutadans que no es van voler perdre el curiós sorteig, que comandaren Joan Maria Mallafrè, Xavier Guarque i Joan Ciurana. Personatges com el traductor Joaquim Mallafrè i moltes altres cares conegudes del “tot Reus” s’hi atansaren per prendre-hi part.

Aquesta festivitat se celebra a la ciutat des d’inicis del segle passat quan eren gairebé totes les entitats les que feien girar els bombos el dia de Tots Sants, en el marc de la Castanyada. Avui en dia, però, només tres d’elles mantenen la tradició, entre les quals es troba el Centre d’Amics de Reus juntament amb l’Esbart Santa Llúcia i l’Orfeo Reusenc.

El funcionament de la rifa és molt senzill. Es tracta d’incloure vint boles al bombo, amb números gravats de l’1 al 20. Mentre el bombo gira, l’encarregat de l’entitat, va repetint la paraula ‘va bola’ tot esperant que els presents apostin pel número que prefereixin. Al crit de ‘va bola’ s’extreu una de les boles i es descobreix si hi ha hagut afortunats en aquesta ronda. Els qui han encertat el número aconseguen punts que poden acumular i intercanviar per algun dels nombrosos productes oferts, des de panelletes, confitura, vermut, fins a

whiski.

Enguany, com no podia ser d’una altra manera, els veïns i personalitats públiques de la ciutat han volgut seguir amb aquesta tradició familiar i s’han apropiat al centre a provar sort. Tant aquells que hagin trobat la sort com els qui no hagin aconseguit obtenir res dels sortejos, ens retrobem l’any vinent per mantenir viva la tradició.

Diversos moments de la celebració de la Rifa a la nostra entitat. Fotos: Centre

Blanca Castellví Sales

El concert de Nadal del Cor Mestral

El concert de Nadal tradicional del nostre Cor va escaure enguany en diumenge, dia 18 de desembre, i el seu marc va ser, com també és habitual, la Prioral, una Prioral vestida de gala amb una entrada magnífica

Imatge de l'actuació a la seu del Centre d'Amics de Reus

que va aconseguir fer proper i acollidor el magne espai de l'església.

Hi vam interpretar el "Psalm 18", de Benedetto Marcello, amb l'acompanyament de Lluís Ràfales al teclat i Joaquim Elies al violoncel, en una primera part dedicada íntegrament a aquesta bellíssima obra del mestre de la música barroca veneciana. En una segona part vam cantar una selecció de cançons de bressol i de nades, entre les quals "Santa Nit", amb la qual va cloure el concert. Tot sota la direcció de la nostra titular, Núria Francino.

El dia següent, convidats per la nostra "casa mare", el Centre d'Amics de Reus, vam oferir també un petit concert a la sala d'actes d'aquesta entitat, on vam repetir aproximadament la segona part del concert del concert de Nadal, amb cançons i nades amenitzades pels comentaris de contextualització de la Núria Francino, "que va aconseguir fer participar de manera abundant al públic". El concert va acabar com el dia anterior amb la interpretació del "Santa Nit", però aquesta vegada complementada amb la lectura del poema "Potser Nadal", de Miquel Martí i Pol, a càrrec del rapsode Eduard

López.

Redacció

Un moment del concert celebrat a la Prioral de Sant Pere

Marià Fortuny i Reus, la construcció d'un mite

Una imatge de Marià Fortuny d'autor desconegut. Foto: Centre de la Imatge / Museu de Reus / Núm. reg.: 34415

Com vostès saben Marià Fortuny Marsal va néixer a Reus el 1838 i va morir a Roma el 1874. Fou el pintor amb més projecció internacional de l'art vuitcentista català i un dels artistes més cotitzats del seu temps. La indubtable qualitat de les seves obres el situen en un lloc d'honor de l'art europeu del segle XIX. Disortadament, quan començava a allunyar-se dels imperatius comercials i a realitzar una obra més personal i lliure, una mort prematura

estroncà la seva trajectòria. L'èxit internacional, la fortuna que va aconseguir ja en vida, i el seu òbit amb només 36 anys, crearen una intensa admiració, que especialment a la seva ciutat natal es transformà en mitificació.

Va néixer en una família menestral, a la casa coneguda com la Bolla, al raval de Robuster, 36, fill de Marià Fortuny Blay i Teresa Marsal Serra. Seguint el costum de l'època va ser batejat el mateix dia a l'església prioral de Sant Pere. El full del «Llibre de Baptismes» amb la inscripció del seu naixement ha estat arrencat per algun insensat.

Tots els biògrafs coincideixen encertadament en destacar la importància del seu avi patern en els primers anys de la vida de Fortuny i en la formació de la seva personalitat, creador d'un ambient familiar propici a les arts. Marià Fortuny Baró provenia d'una família de llarga tradició artesana. Era fill de velers, home vital i d'esperit inquiet.

La seva afició a l'escultura el portà a Barcelona, on treballà en un gabinet ambulat francès de figures de cera, tota una novetat a Europa. Es casà amb Maria Blay Molner, amb qui tingué dos fills, Marià i Antoni. El 1827 inicià la gran aventura de la seva vida, el «Museo Fortuny»: amb quatre grans carros plens de figures de cera fetes per ell mateix emprengué un viatge, amb la seva dona i els fills, durant set anys. Fou el primer mu-

“Es passava el dia dibuixant als llibres, a les taules dels cafès, a les parets dels carrers...”

seu de cera creat a Espanya.

El fill gran, Marià, va obrir un obrador de talles i altars, als baixos de la Boella. El 1837 es va casar amb Teresa Marsal i es van instal·lar al segon pis de la casa, on van tenir quatre fills, Marià, Joan, Isabel i Adelaida. El 1849 es morí la mare i el 1850 el pare, víduo, marxà a Barcelona a buscar feina, però hi morí ben aviat. Orfe de pares, doncs, Marià visqué amb el seu avi. Segons Güell, l'avi –que creia en la transmigració de les ànimes i que la del seu nét era la d'un gran pintor de l'antiguitat– des de ben aviat presentí el futur èxit del nen.

Fortuny començà a anar a l'escola als vuit anys. Testimonis dels seus companys, com Josep Güell Mercader o Joan Roig Solé, coincideixen a recordar la seva predisposició cap al dibuix i el presenten com un alumne distret i desmemoriat. Es passava el dia dibuixant als llibres, a les taules dels cafès, a les parets dels carrers... El poeta i filòsof Joaquim M. Bartrina explica que només deixà de dibuixar quan se li clavà una punxa a la mà, que si li infectà greument i un metge digué que no hi havia més remei que l'amputació.

Sortosament, l'avi no cregué aquell metge i aconseguiren curar-li la mà. «Si el parer facultatiu arriba a triomfar Fortuny no hauria estat Fortuny».

Assistí a l'acadèmia de dibuix d'Antoni Verdaguer, i a l'escola municipal de dibuix, on fou distinguit pel professorat, fet que augmentà l'entusiasme de l'avi. El 1849, començà a assistir a l'estudi del pintor Domènec Soberano, el seu primer mestre de pintura, amb qui aprengué la tècnica i els primers rudiments de l'oli i l'aquarel·la. L'afició de Fortuny a la pintura es transformà gairebé en frenesí i fou

El pintor reusenc, en una altra fotografia. Foto: Centre de la Imatge Mas Iglesias Reus /Museu de Reus /Desconegut / Núm. reg.: 34420

“Les obres de Fortuny en aquesta primera època d'aprenentatge són poc estudiades”

llavors quan començà la seva trajectòria artística, en fer els primers dibuixos.

Sens dubte, les impressions de la infantesa són les de més durada i les que exerceixen més influència en la vida de l'home. Bartrina explica que «l'atmosfera artística que podia respirar Fortuny a Reus era escassíssima, ja que en la nostra volguda població no hi ha un sol monument realment bell; en canvi, el nostre Camp, és formós com cap altre n'hi hagi. Aquella naturalesa exhuberant degué influir poderosament per a engendrar en ell el sentiment del color que caracteritza les seves obres». Sigui com sigui, va ser en aquests anys de formació quan Fortuny cultivà el gènere paisatgístic amb el contacte directe amb els escenaris naturals.

Les obres de Fortuny en aquesta primera època d'aprenentatge són poc estudiades. No es disposa d'una catalogació detallada i rigorosa de la seva producció reusenca, i això en facilita l'error. El primer quadre documentat és un petit oli del 1850, als 12 anys d'edat.

La insistència del seu mestre en la temàtica historicista, d'acord amb la sensibilitat romàntica, que aleshores ja era acadèmica, va fer

que en pintés diversos quadres i llibretes i àlbums amb esbossos de paisatges, retrats d'amics i elements decoratius, alguns d'ells conservats al Museu de Reus. El Centre de Lectura també tenia un dibuix de Fortuny, però algú el va fer desaparèixer durant les obres de reforma.

En resum, doncs, els seus primers dibuixos representaven tipus populars, carrers, paisatges, temes històrics, religiosos i exvots, seguint les normes acadèmiques més tòpiques. Eren els seus primers encàrrecs, prova d'un primerenc reconeixement per part dels seus conciutadans de la seva habilitat per la pràctica de les Belles Arts.

En general, la seva producció inicial està constituïda per obres menors, influïdes pel mestre, encara amb una certa tosque-

Façana de la Casa Boella

“El convenciment del seu avi de la vàlua artística del petit Marià serà decisiva en la vida del pintor”

Fragment de l'obra "La Vicaria"

tat i imperícia, inevitable atesa l'edat de l'artista, però que ja prefiguren algunes de les virtuts que més endavant desenvoluparia al llarg de les etapes següents, tot i que encara no s'albira la dimensió de la seva genialitat.

El convenciment del seu avi de la vàlua artística del petit Marià serà decisiva en la vida del pintor. Era conscient que la seva formació havia tocat sostre a Reus. Per poder avançar en els estudis i encetar una veritable carrera en el món de les arts calia que continués la seva formació a Barcelona, a la Llotja. Decidits, el 16 de setembre de 1852, de bon matí, l'avi de 70 anys i el nét de 14 marxaren a peu cap a la capital, fent camí durant dos dies i dues

nits, amb un lleuger equipatge de cartes de recomanació i dibuixos. El seu company d'infantesa Josep Güell escrigué que en aquella època «era hermoso, con la hermosura del genio y tímido e impresionable como una virgen. Su cabeza escultórica, sus grandes ojos garzos, de mirar melancólico y profundo, sombreada su frente por los ondulantes y sedosos rizos, ante el observador más vulgar aparecía un ser predestinado a grandes cosas». Començava així el camí de l'esplendorosa carrera artística de Marià Fortuny.

L'anar a peu no suposava que la seva situació econòmica fos paupèrrima, sinó una manera de fer un petit estalvi davant el futur incert que els esperava. I no és un

“L'estiu de 1854 es declarà una epidèmia de còlera a Barcelona que provocà que l'avi i Fortuny marxessin cap a Reus”

fet insòlit a l'època. Ja el seu coetani Ramon Casals Vernis desmentia la pretesa misèria que patí el nen Fortuny segons alguns autors, que afirmen que dormia al carrer o sobre els taulells de les pescateries i que, famolenc, anava com un perdolaire quan arribà a Barcelona. Instal·lat a la capital, continuà tenint relacions amb Reus, com demostra la correspondència amb els seus amics i parents, i en anar i tornar dels seus viatges al Marroc passà per la ciutat. L'amistat i la relació amb Josep Tapiró, per exemple –que li salvà la vida rescatant-lo en haver caigut al mar mentre pintava al port de Barcelona–, durà tota la seva vida, tot i un passatger distanciament en els primers moments de l'estada de Fortuny a Roma.

Resulta clar, doncs, que el període de formació de Fortuny pot dividir-se en dues etapes: una de preliminar, a Reus, al costat del seu avi i d'un primer mestre de pintura, Domènec Soberano; i a partir del setembre de 1852 una segona, que abraça l'estada a Barcelona, sota la influència de professors de Llotja com Lluís Rigalt, Pau Milà i, sobretot, de Claudi Lorenzale. És a partir d'aquesta data quan Fortuny experimentà un canvi, en introduir-se en l'àmbit artístic barceloní dominat pels representants del romanticisme nazarè, que introduí el culte al passat medieval i el nacionalisme en l'època de formació de l'esperit de la Renaixença. Fortuny tingué, doncs, l'aprenentatge normal que es podia obtenir a Catalunya, que consistia a instruir-se sota la tutela dels pintors romàntics de Llotja. Aquest estil caracteritzà les seves creacions juvenils. A inicis de

la dècada següent, l'exercici del natural practicat a l'escenari de la Guerra d'Àfrica el feu començar a desenvolupar el seu llenguatge pictòric propi, que fonamentaria la seva plàstica de maduresa.

El 1853 la societat Casino Reusense, formada per gent adinerada i emprenedora, organitzà la primera exposició d'art celebrada mai a la ciutat. Només s'hi admeteren obres d'artistes i alumnes fills de Reus o establerts a la ciutat, i persones que haguessin estudiat sota la direcció de professors reusencs. Fortuny hi presentà tres quadres a l'oli intitulats País, El Rey Señor Fernando i Episodio de la vida del Cid-2, tal com consta al petit catàleg que s'edità.

A l'exposició hi participaren el seu primer professor d'art, Domènec Soberano, i el seu amic Josep Tapiró, a més de pintors aficionats. Fou aquesta la primera exposició, fins ara desconeguda, en la que participà el jove Marià Fortuny, de 15 anys, el seu primer contacte seriós amb el públic, dos anys abans de la que fins ara era considerada la seva estrena pública, el 1855, a Barcelona.

L'estiu de 1854 es declarà una epidèmia de còlera a Barcelona que provocà que l'avi i Fortuny marxessin cap a Reus. Les fortes impressions produïdes per les impactants escenes viscudes aquells dies –només a Reus s'infectaren més de 2.000 persones i en moriren 357–, les reflectí en l'oli El Doctor Josep Alberich visitant un malalt de còlera. L'agudesia i veracitat amb què està tractat el tema fan d'aquesta pintura un exemple de realisme. El Museu de Reus en té un petit esbós.

“Fortuny s'embarca cap al Marroc el 2 de febrer, on passà dos mesos i mig d'intensa activitat”

El 1855 pinta l'oli Aparició de la Mare de Deu de Misericòrdia a Isabel Besora. Fortuny recrea l'aparició mítica en un plantejament clàssic: aureola lluminosa, vel blau i acompanyada d'àngels que canten i toquen l'arpa. La pastoreta és rodejada d'un ramat de bous en un barranc amb un ciutat emmurallada i amb campanar, que representa Reus. Rodejant la imatge central pintà les set obres de misericòrdia. Pot ser considerat un ex-vot d'agraïment per haver salvat del còlera a familiars i amics.

L'estiu de 1857 i alguns dies de novembre, Fortuny els va passar a Reus amb la seva família. Fou llavors quan pintà encàrrecs particulars, i hom explica que un botiguer del carrer de Monterols donà dos parells de sabates a Fortuny a canvi que li pintés el seu retrat.

Fortuny tornà a Reus el gener de 1858, poc abans de marxar becat a Roma, a acomiadar-se de la família i dels seus protectors, especialment Pere Bové i Andreu de Bofarull, que li paguen l'exempció del servei militar. Fou llavors quan va fer el dibuix de La llotja del Teatre Principal, on es retrata amb parents i amics, que poden veure al Museu.

El gener de 1860, Fortuny vingué a Reus per a veure la família i els amics, abans d'embarcar-se cap al Marroc, per a complir l'encàrrec de la Diputació de Barcelona de fer de cronista gràfic de la guerra hispano-marroquí, fet que constituí un episodi decisiu en la trajectòria del pintor. El Diario de Reus, en la primera notícia publicada sobre el pintor, el felicita per

l'encàrrec. Felicita també a tots els reusencs, «pues debemos estar orgullosos, de que sea un hijo de Reus el bravo general que tanto heroísmo ha demostrado en los campos de batalla, y que un hijo de Reus sea también el distinguido artista que con sus pinceles debe perpetuar, en esta gran lucha, el triunfo de las valerosas huestes españolas». A Reus, visita les seves germanes i els seus amics. L'Ajuntament li encarrega els retrats dels generals Prim i O'Donell i una vista de la batalla de Castillejos, obres que mai realitzà.

Fortuny visità el Palau Bofarull per a veure els impressionants frescos de Pere Pau Montanya, l'església de Sant Pere i el Centre de Lectura, que l'invità a prendre cafè entre amics, i a la nit, l'Olimpo l'invità “al muy animado baile que tenía lugar en sus salones». Segons el Diario de Reus, «a unos y otros dejó complacidos, recibiendo en todas partes las más relevantes pruebas de admiración y cariño», i desitja «a nuestro joven artista, un feliz viaje y que pronto podamos verle regresar cubierto de la gloria que va a proporcionarle su artístico viaje». Una acertada predicció.

Fortuny s'embarca cap al Marroc el 2 de febrer, on passà dos mesos i mig d'intensa activitat. Un món nou s'obria davant els seus ulls, un món que canvià el seu estil. Unes vivències que formarien la seva visió del món àrab i que marcarien per sempre la seva trajectòria. Allí conegué el reusenc general Joan Prim, i sembla que els seus dibuixos li van agradar, el va allotjar al seu estat major –compartint, en ocasi-

“El gran èxit de l'exposició a la Diputació, el febrer de 1862, intensificà la seva fama”

ons, la taula– i li proporcionà un salconduit per entrar a Tetuan. En una de les circumstàncies en què Fortuny va poder perdre la vida, Prim l'ajudà a sortir-se'n sa i estalvi. En una altra, es topà amb soldats marroquins, que no el mataren en fer-se passar per un artista anglès. Però a Reus correu la falsa notícia que Fortuny i Escriu havien estat apresats i decapitats pels marroquins.

En tornar del Marroc, vingué a Reus, on descansà uns dies. El Diario de Reus ex-

plica que ha de presentar a la Diputació «los numerosos trabajos que tan solo en bosquejo trae coleccionados en su rico álbum y que, debidos a la soltura de su lápiz, ha recogido durante su permanencia en África». Havia estat objecte «de las mayores atenciones durante los pocos días de su permanencia en esta”. També altres publicacions es fan ressò de l'estada a Reus del «joven y aventajado pintor”.

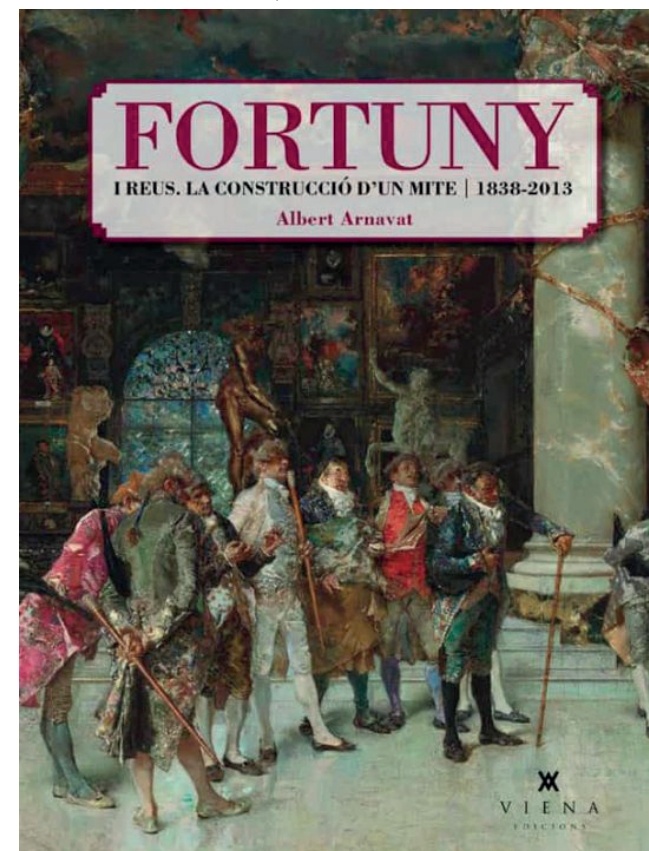
Després de passar dotze dies a la ciutat, marxà a Barcelona. El gran èxit de l'exposició a la Diputació, el febrer de

1862, intensificà la seva fama.

El públic, la crítica i la premsa es pronunciaren al seu favor. L'èxit, i sobretot els elevats preus pagats per les seves obres, impressionaven fortament la societat i la premsa reusenca, que sovint se'n fa ressò al llarg de la seva trajectòria artística. Un èxit artístic i social que provoca que la societat El Círcol el nomenés soci honorari.

Fou llavors quan es publica a Reus el primer article d'opinió sobre la temàtica de la seva obra. El metge demòcrata Tomàs Lletget, director d'El Eco del Centro de Lectura, escrivia: «Nuestra patria está de enhorabuena: puede grabar ya en letras de oro el nombre de otro de sus hijos, eminente artista que, joven aun, asombra al mundo con sus brillantes concepciones». Espera que “sabrà repro-

Portada del llibre Fortuny i Reus

“La segona exposició amb obres de Fortuny a Reus se celebrà el 1862, ara ja com a artista consagrat”

ducir por medio del símbolo la expresión de nuestra vida interior, de nuestras costumbres, de la marcha progresiva de la humanidad, de nuestras miserias y de nuestras disensiones, y arrancará gritos de entusiasmo del corazón de la posteridad cuando vea trasladadas al lienzo las terribles escenas de que ha sido testigo este siglo de luchas y revoluciones políticas y sociales». Li demana que deixi estar la pintura inspirada en temps pretèrits i que faci una pintura reflex del present, tota una crida a la pintura realista: «Como artista no debe limitarse a reproducir episodios de otros tiempos, sinó, que, encarnándose con nuestro siglo, ha de ser el eco fiel de los gritos de dolor y entusiasmo que exhala el pueblo al romper, eslabón por eslabón, la cadena de la esclavitud».

La segona exposició amb obres de Fortuny a Reus se celebrà el 1862, ara ja com a artista consagrat, i fou la tercera amb obres d'art celebrada a la ciutat. Era formada per pintures i dibuixos de Fortuny, Tapiró, Galofre i Soberano, entre d'altres. L'exposició fou un èxit i els salons del Centre durant els dies de l'exposició «se han visto materialmente ocupados por una inmensa multitud». No ha quedat constància, però, de quines obres de Fortuny s'exposaren.

Després d'un nou viatge al Marroc la tardor del 1862, vingué a passar uns dies amb els amics i familiars a Reus, on va arribar el 31 de gener de 1863, en l'inici de les festes de Carnaval. A la seva marxa, la premsa comenta que «durante los pocos días que el señor Fortuny ha permanecido

entre sus paisanos, ha sido agasajado de continuo por sus muchos amigos admiradores, hasta el punto de haberle dejado plenamente satisfecho. La mayor parte de nuestras sociedades se apresuraron a nombrarle su socio honorario y además la Sociedad Literaria le obsequió con un improvisado pero exquisito fresco». Hom diu si el famós quadre La fantasia de la pólvora el va pintar els dies que va passar a la ciutat.

El Centre de Lectura organitzà el 1869 una nova Exposició d'Art. Hi participaren la majoria de pintors reusencs, encapçalats altre cop per Fortuny. S'inaugurà en un acte molt concorregut i animat per la banda de música del regiment militar local. Però no ha quedat constància, tampoc, de quines obres de Fortuny s'hi exposaren.

Aquells anys, diu el cronista Fort, «el nombre de Reus era pronunciado con respeto en el mundo del arte debido a que Fortuny triunfó en París con su célebre 'Vicaría' y distintos cuadros, entre ellos el 'Domador de Serpientes'». El Diario de Reus en recull la venda a París: «¡Dar 72.000 francos por un pequeño lienzo!. Es cierto; pero este pequeño lienzo representa tres años de la vida del artista y es una verdadera obra maestra».

L'octubre, Fortuny, acompanyat de Tapiró, viatjà per tercer cop al Marroc. Els anys següents la premsa local continuava reproduint articles glosant la seva activitat artística i informant dels seus viatges i sobretot de les seves vendes: «Una casa de París ofreció a Fortuny por quince de

“La inesperada mort de Fortuny a Roma, el 21 de novembre de 1874, commogué el món artístic i la ciutat de Reus”

sus cuadros pequeños, 90.000 duros», o «publicose que Goupil vendió por 200.000 francos un acuarela de Fortuny», exclama impressionat el cronista.

El 1872, el Centre de Lectura el nomena «soci de mèrit» i compra un àlbum per a recollir-hi dibuixos i firmes dels artistes i personalitats que visiten l'entitat. Tot i que algú ha escrit que el primer que l'honorà amb els seus dibuixos fou Marià Fortuny és impossible, ja que els dibuixos maldestres i sense signatura de les primeres pàgines de l'Àlbum no poden ser de cap manera originals del pintor, tot i una anotació posterior que diu que són atribuïts al famós pintor reusenc que, a més, feia nou anys que no venia a la ciutat. L'admiració de l'entitat cultural per Fortuny fa que la seva efígie fos integrada a la nova capçalera de la seva revista.

La inesperada mort de Fortuny a Roma, el 21 de novembre de 1874, commogué el món artístic i la ciutat de Reus. La notícia de la seva mort no arribà a Reus fins cinc dies després.

L'Ajuntament es reuní en saber-se la tràgica notícia i acordà col·locar una làpida a la façana de la seva casa natal i iniciar una subscripció per aixecar un monument a la seva memòria. Diario de Reus publicà la notícia a primera pàgina. Diu que l'Espanya artística estava de desgràcia, que la mort del pintor truncava una carrera brillantíssima i destacava que els seus quadres eren comprats a preus fabulosos. Es feu ressò que molts diaris reproduïen un comentari que és l'origen d'un recurrent misteri en la mort de l'artista. Segons aquest rumor, Fortuny hauria mort per

les ferides rebudes en un duel amb un altre pintor espanyol o amb un aristòcrata romà, per defensar l'honor de la seva esposa, o de la seva cunyada Isabel, gran admiradora del pintor i que acabarà perdent la raó després de la mort de Fortuny. I encara una altra versió parlava d'un enverinament en el cafè. Tanmateix no hi ha dades objectives per comprovar aquest probable infundit de novel·la romàntica.

A diverses ciutats se celebraren vetllades necrològiques, com la que va celebrar l'Ateneu Barcelonès, on el poeta Josep Martí Folguera llegí la poesia «Fortuny», creada per a l'ocasió. O la de la societat La Jove Catalunya, en la que Bartrina, després de lloar el seu compatriota, diu, amb una fina ironia, que no explica més coses de la seva infantesa «pel dubte que tinc sobre l'autenticitat de moltes de les proeses que amb el millor desig del món li atribueixen els qui diuen que foren els seus amics. Aquests són tants, que si avui és difícil trobar a Reus un vell que no hagi jugat a bales amb en Prim, és impossible trobar un jove de 30 anys que no hagi anat a estudi amb en Fortuny. [...] Tots volen il·luminar-se amb un raig de la immortalitat que brilla entorn dels homes i de les obres cèlebres; i aqueixa aspiració és sempre noble i desinteressada».

Albert Arnavat
Historiador

Viatgem a Jordània

Després de dos anys d'inactivitat pel motiu que tots ja sabeu, podem tornar a reprendre els viatges que tant ens agrada preparar. Jordània va ser la destinació que vam escollir per l'any 2020, però desafortunadament no va ser possible portar-la a terme. Finalment, aquest any ho hem aconseguit.

Per situar geogràficament el país, veiem que té fronteres amb Síria, Irak, Aràbia

Saudi, Israel i Palestina. Té costes a la Mar Morta i al Mar Roig. Té una superfície d'uns 90.000 kilòmetres quadrats, similar a la de Portugal, i una població d'uns 10.500.000 habitants. La seva capital és Amman. El punt més alt té 1.854 m i el més baix, la Mar Morta, és a 428 metres sota el nivell del mar. Políticament és una monarquia constitucional i el seu rei és Abdallah II. La seva moneda és el dinar.

Monte Nebo

Per trobar els orígens de la nació jordana ens hem de remuntar al voltant del 2000 aC. quan els amorites s'estableixen a la ribera del Jordà, a Canaan. Una constant d'aquest territori és la invasió successiva per part dels pobles propers: hitites, egipcis, israelites, assiris, babilonis, perses, grecs, nabateus, romans, àrabs musulmans, croats cristians i turcs otomans. Era una terra de pas per el comerç entre Àsia, Àfrica i els països mediterranis: tenia, doncs, una gran importància estratègica.

A principis del segle III aC. tenim referències dels nabateus, que ocupaven aquest territori. Eren una tribu nòmada i ramadera que dominava el comerç d'espècies i plantes aromàtiques en-

“Al segle XVI, Jordània és ocupada per l'Imperi Otomà, situació que acaba a la Primera Guerra Mundial”

tre la mar Roja i el golf d'Aqaba. Una de les ciutats més importants fou Petra, punt de pas de les grans caravanes. Per aquí passava la ruta de l'encens, que començava al Iemen i a Petra tenia un ramal que arribava a Gaza i un altre a Damasc, la Ruta de la Seda i les espècies procedents de l'Índia, la ruta de l'ivori d'Àfrica, de perles de la mar Roja... Els nabateus proporcionaven allotjament, avituallament i protecció i cobraven per aquests serveis. A l'any 50 la ciutat tenia al voltant de 20.000 habitants. Els romans, amb l'afany de controlar aquest important nucli comercial, l'envaïren l'any 106 dC per ordre del emperador Trajà. Poc a poc, l'apertura de grans rutes marítimes per part dels romans fan que es vagi esvaint la importància de Petra. L'any 363 un fort terratrèmol destruï gran part de la ciutat, que és abandonada per gran part dels seus habitants.

Al segle XVI, Jordània és ocupada per l'Imperi Otomà, situació que acaba a la Primera Guerra Mundial. En aquell moment l'Imperi Britànic veu l'oportunitat d'anne-

xionar-se aquest territori. Sota la falsa promesa de crear un estat àrab independent i amb la col·laboració d'un singular militar britànic, Lawrence d'Aràbia, aconsegueix que els àrabs es revoltin contra els otomans i amb l'ajuda d'oficials britànics derrotin els turcs. Acabada la Guerra Mundial, britànics i francesos es reparteixen els territoris de l'Orient Mitjà abandonats pels turcs. Tinent les promeses fetes als àrabs, no es reconeix Jordània com a estat independent, sinó que es converteix en un protectorat britànic.

Després d'aquesta breu introducció històrica ens centrem ja en el nostre viatge.

El nostre viatge per terres jornades

Sortim de Reus amb direcció a Barcelona per agafar el vol amb destinació a Amman. Arribem de nit i ens allotgem al Crowne Plaza.

El segon dia, descansats i esmorzats, ens dirigim a Jerash, considerada com una de les ciutats amb les ruïnes romanes més importants i més ben conservades del Pro-

Teatre Amman

“Ens instal·lem en el campament Al Sultana Luxury Camp, amb tendes ben condicionades i amb bones instal·lacions”

per Orient. Iniciem el recorregut amb un impressionant passeig per la gran avinguda de Cardo Maximus, amb un paviment amb molt bon estat de conservació i flanquejat per columnes a banda i banda, i des d'on podem contemplar l'Arc Triomfal d'Adrià, els temples de Zeus i Artemisa, la Plaça del Fòrum, teatres, mercats, banys... Per la tarda ens dirigim al Castell de Qal'at ar Rabat, construït pel cèlebre general Saladino.

El tercer dia ens llevem ben d'hora ben d'hora -com deia en Guardiola- per travessar Jordània de nord a sud i arribar al desert de Wadi Rum. Ens instal·lem en el campament Al Sultana Luxury Camp, amb tendes ben condicionades i amb bones instal·lacions, que ens permeten una estada molt agradable. La tarda es presenta molt interessant, una travessa pel desert amb 4 x 4 on anirem descobrint els espectaculars paisatges que Lawrence d'Aràbia i els seus homes van trepitjar ara fa uns cent anys: parets verticals, arcs de pedra, dunes vermelles, cabanes de beduïns amb els seus dromedaris...i una posta de sol inoblidable que vam presenciar en silenci i asseguts a la sorra. Ja al campament i després de sopar ens disposem a contemplar les estrelles del desert.

Al quart dia, retornem cap el centre de Jordània, en direcció a Petra, per allotjar-nos a l'Hayat Zaman Hotel & Resort, recinte encantador situat a Wadi Musa. Des d'allí viatgem cap a la Petite Petra, complex nabateu, amb edificis tallats a les parets del congost de calcària d'uns 450 metres de llarg. Es va construir durant el segle I, com a suburbi de Petra, possiblement per allotjar comerços en la Ruta de la Seda. A les

coves es conserven pintures probablement en homenatge al déu grec Dionís. Després de dinar, retorn a l'hotel, descansar per agafar forces per la nit màgica que ens espera: caminar per un congost de 1.500 metres, quasi 180 metres d'altura, il·luminat per les estrelles que ens acompanyen i que ens portarà al Tresor de Petra. L'últim revolt del congost ens obre la visual des d'on comencem a veure la famosa façana que es va engrandint fins deixar-nos contemplar la popular imatge de l'espectacular edifici. Ara, centenars d'espelmes il·luminen l'escenari, acolorit per focus de càlides tonalitats. Imatges impactants, emocionants.

El cinquè dia el gaudim a Petra, la immensa ciutat nabatea. Si la passada nit ens acompanyaven els estels en el passeig pel congost, ara murs de pedra de 180 metres amb coves, tombes i estances ens guien cap el tresor que apareix ara sota els rajos del sol. Es creu que possiblement es tracta d'una tomba reial ja que els saquejos produïts al llarg dels anys pels beduïns dificulten conèixer la finalitat de l'edifici. La monumental façana que contemplem està rematada per una urna que també creien que guardava un tresor, el Tresor de Petra. Des de terra li han disparat desenes de trets que rebotaven o esquerdaven la pedra. La urna és de pedra massissa, per tant, de tresor, res de res.

Recuperats per l'impacte de les imatges, anem descobrint l'immens jaciment geològic que constitueix la “Ciutat Rosa” del desert. Més de vuit-centes tombes excavades a les roques, monuments i un amfiteatre amb milers de seients esculpits a la roca. Som en una gran ciutat, rica, gràcies

“Visitem les restes d'antigues basíliques i finalment ens situem a la vora del riu Jordà i toquem les aigües del riu”

al comerç caravaner. Sota un sol de justícia, al migdia, ens proposen, com a opció, la visita al Monestir; 750 escales de pedra ens acompanyaran com també ho faran parades de beduïns amb records i begudes i un estol de ruquets baixant al trot per 750 esgrons de pedra, esmolats per 2000 anys d'història i muntats per atrevits genets. Al final, ens espera la impressionant façana del Monestir, millor conservada que la del Tresor, i la vista de tota la vall.

Ha estat una jornada llarga, intensa, cansada, però que quedarà gravada per sempre en els nostres records.

Després d'un petit descans a l'hotel, el guia ens sorprèn amb un espectacular sopar, a la fresca, amenitzat per un cantant amb repertori internacional. El sopar va acabar, com no pot ser d'una altra manera, amb un animat ball.

El Mont Nebo

El sisè dia, amb el regust encara que ens ha deixat Petra, ens encaminem cap el Mont Nebo, cim des d'on es pot observar la Cisjordània, amb la ciutat de Jericó i la Vall del Jordà. Al fons es pot distingir Jerusalem. La Bíblia narra com Moisès, amb els israelites, sent-li negada l'entrada a la Terra Promesa, va veure la terra de Canaan des d'aquest cim, abans de morir. En aquest lloc s'hi han trobat restes d'un monestir construït al segle IV, per commemorar l'indret on va morir Moisès. Acabada la visita ens dirigim cap a la Mar Morta. Situada a 422 metres sota el nivell del mar té un contingut en sal del 34 %. Vam poder experimentar l'extraordinària flotabilitat dels nostres cossos com també el píling que ens ofereixen les seves arenes salines negres. L'experiència va ser molt divertida.

Com va sent habitual esperem la posta de sol sobre la Mar Morta, imatge que queda gravada a la nostra retina, uns moments únics. Ens banyem a la piscina de l'hotel per relaxar-nos tot esperant l'hora de sopar. A la nit ens espera un espectacle de dansa del ventre per part d'una ballarina.

Al setè dia ens encaminem cap a Betània, lloc on, segons les Escriptures, va ser batejat Jesús. Per tots els creients és un lloc molt especial i a mi em desperta emocions i sentiments. Visitem les restes d'antigues basíliques i finalment ens situem a la vora del riu Jordà i toquem les aigües del riu. A l'altra banda del riu presenciem com fidels renoven el sagrament amb un bateig per immersió.

Acabada la visita ens dirigim cap a Amman, dinem i ens disposem a visitar la “Ciutat Blanca” pel color de les pedres dels seus edificis. Descobrim les ruïnes del Temple d'Hèrcules i del Teatre Romà, construït el segle II dC. Passem pel cor de la ciutat, per tota mena de mercats. Tenim l'oportunitat d'observar costums i formes de vida molt diferents de les nostres, però no menys respectables. Finalment, ens reunim a l'hotel, on passarem la darrera nit a Jordània. L'endemà, matinar, aeroport i vol cap a Barcelona.

Hem gaudit d'uns dies meravellosos, hem visitat paisatges singulars, construccions Patrimoni de la Humanitat, ens hem divertit i el més important: hem disfrutat d'una convivència immillorable. No es pot demanar res millor. Moltes gràcies a tots per fer-ho tot tant fàcil.

Margarida Jardí

Cristogrames a Reus per espantar el mal

Els cristogrames solen estar cisellats o en forma d'escut, possiblement estiguin tapats per guix i pintura pel nucli antic. Per tant, alguns estan per descobrir.

A la meua recerca "Estètica original de la ciutat" de la qual sóc conegut per defensar-la davant dels polítics locals, podem trobar grafitis històrics al campanar amb criptogrames i altres símbols religiosos, creus llatines, etc. Haurien de ser preservats amb còpies.

També als edificis més antics, com la segona i desconeguda casa de la família Espuny -a la plaça de la Farinera-. I una mica més endavant un altre a la casa Font de Rubinat. També a la Presó, a pocs metres i una mica difós per tenir diverses dates a sobre. A la plaça de Baluart trobem el darrer, o tocant a la plaça Sant Miquel.

La casa Bofarull té un IHS balcó de ferro forjat

Diversos exemples de cristogrames situats a les façanes de les cases de Reus. Foto: Ramón Farré

La funció dels cristogrames era apotropèica o d'espantar el mal. Ja a l'Imperi Romà se solia utilitzar el cap de medusa gravat als edificis. Per això mateix fins ha evolucionat fins al Cristianisme i utilitza les inicials de Jesús = IHS pel mateix exemple. Variants serien l' XP, IHC, IC, XC.

Ramón Farré
Especialista en simbologia i història local

Enric Tricaz repassa en un llibre la centenària història de l'Associació de Concerts de Reus

El radiofonista Enric Tricaz és l'autor d'un llibre que se centra en la història de l'Associació de Concerts de Reus, entitat elegida Més Amic de Reus 2021.

A Una vida per la música (1921-2021), s'explica "la gran o petita història" de l'entitat a partir d'un itinerari per cadascuna de les temporades musicals organitzades per l'ens, segons s'assenyala des de l'editorial Cossetània, l'encarregada de publicar l'obra.

El llibre va ser presentat al Centre d'Amics de Reus pel vicepresident de l'entitat, Xavier Guarque; el president de l'Associació de Concerts, Joan Sas, i la interpretació feta pel Grup de Lectura i Declamació del Centre.

Pau Casals, Montserrat Caballé...

El llibre, doncs, "explica els avatars de l'època en un marc històric del que passava al món en general i a casa nostra en particular". Igualment es tracta d'un treball en què Tricaz comenta "els concerts més destacats", o almenys en fa el seu resum.

Són 100 anys d'història de l'entitat "on, com és lògic, ha passat de tot; des d'angúnies econòmiques fins a grans triomfs", s'apunta des de Cossetània. Gràcies a l'as-

sociació han actuat a Reus grans artistes internacionals, com Pau Casals, Montserrat Caballé, Arthur Rubinstein i d'altres "tan o més famosos".

Un amant de la història

Tricaz ha volgut, a Una vida per la música, recórrer la trajectòria d'una entitat que "durant un segle ha portat el món de la música com a bandera cultural, amb majúscules, de la ciutat" de Reus.

Gran amant de la història, Tricaz ha seguit la de Reus, ha ofert conferències i ha col·laborat en diversos diaris i revistes. També va dirigir durant un espai curt de temps la Revista del Centre de Lectura. Ha fet alguna incursió al teatre dirigint, al Bravium, sis obres i actuant en d'altres.

És l'autor de dos llibres publicats: Homes i dones pels carrers de Reus i Històries del segon pis, una col·lecció de contes curts juntament amb altres escriptors.

Marc Busquets

Dibuixos a ploma com a eina de memòria històrica

El Centre d'Amics de Reus ha acollit a la sala d'exposicions La Vicaria, durant el mes de novembre, la mostra de dibuixos a ploma de l'artista Josep Maria Guerris. Es tracta d'un recull de dibuixos de diferents espais històrics de la ciutat de Reus.

Els dibuixos que es poden presenciar en l'exposició representen diferents detalls, cases i llocs, alguns dels quals ja han desaparegut i d'altres que encara es mantenen, però que tenen una antiguitat de més de 80 anys, és a dir, tots ells són gairebé centenaris, motiu pel qual ja es poden considerar espais tradicionals i històrics de la capital del Baix Camp, com la Casa Navàs, el Passeig de la Boca de la Mina i l'Estació dels directes, entre d'altres.

L'artista Josep Maria Guerris ha volgut fer un treball de memòria històrica a través

Josep Maria Guerris, davant una de les seves obres. Foto: Centre

dels dibuixos, que els ha acompanyat de petits cartells explicatius que aporten context i dades sobre els espais representats, ja que, com explica "a vegades se'n va una mica de la memòria el que ha passat i així ho tenim més present".

Els dibuixos exposats estan fets amb retoladors de tres mides diferents, l'1, el 4 i el 8. A més, l'artista explica que una de les seves tècniques i, a la vegada, recurs d'aprofitament, és fer ús de retoladors que estan bastant gastats per copsar les ombres, donar més profunditat al dibuix i evitar que es marqui massa la ratlleta. "Utilitzar retoladors em permet evitar la tinta xina, que abans sempre anàvem amb por que ens caigués la gota", comenta Guerris.

Josep Maria Guerris, que es defineix com un artista autodidacte a qui sempre li ha agradat dibuixar però que s'ha dedicat a fer l'aprenentatge des de la jubilació com a distracció, s'ha inspirat en fotografies i postals d'internet, però sobretot en el llibre d'Albert Arnavat, '1000 imatges de la història de Reus' per dibuixar aquests quadres.

Blanca Castellví Sales

Neix el Grup de Lectura de Teatre del Centre d'Amics de Reus

El Grup de Lectura de Teatre, en la seva estrena. Foto: Centre

Nova oferta per als socis i sòcies de l'entitat i de nou a l'abric del món de la cultura. Una iniciativa d'Enric Tricaz ha vist la llum aquest darrer trimestre amb la creació del Grup de Lectura de Teatre del Centre d'Amics, o grup de teatre llegit. El forma el Grup de Lectura i Declamació del Centre, amb la coordinació d'en Tricaz.

L'arrencada va ser la proposta '3 Tenorius', que es va presentar al novembre a la sala d'actes del Centre i que consistí en la lectura de tres fragments del popular Tenorio, encadellats amb les obres de Tirso de Molina, José de Zorrilla i del català Llabrochs, fragments llegits amb l'ajuda d'un narrador, paper que feia el mateix Tricaz, que relata les escenes que llegirien els membres del grup.

Don Juan Tenorio és un personatge mític traspasat a la literatura universal per autors com Molière, Lord Byron o a la música per Mozart, a més dels autors castellans i catalans

que en van fer obres.

La idea del Grup de Lectura de Teatre és l'escenificació a la sala d'actes del Centre d'Amics de Reus de dues o tres obres a l'any. D'altra banda, el mes de desembre tenia lloc el Recital de Nadal a càrrec del Grup de Lectura i Declamació del Centre d'Amics de Reus, que oferiren "El Nadal vist per poetes catalans".

Redacció

Un moment de l'actuació del col·lectiu. Foto: Centre

Debat territorial sobre premsa de proximitat al Centre d'Amics

Jaume Garcia, a l'esquerra, amb Xavier Fernández. Foto: Centre

El passat 8 d'octubre va tenir lloc al Centre d'Amics de Reus la jornada de debat territorial de la Federació d'Ateneus de Catalunya (FAC) corresponent a la Delegació de Tarragona – Terres de l'Ebre.

Sota el lema Els ateneus som essencials!, la trobada va constar de dues parts: una primera centrada en la premsa de proximitat, que va comptar amb la participació dels periodistes Jaume Garcia, director de Lo Nunci i del diari digital Tots21, i Xavier Fernández, redactor en cap del Diari de Tarragona, i una segona part més breu, en la que la vocal de la junta de la FAC Pilar Firmas va explicar la nova organització territorial de la FAC.

Partint d'un plantejament de jornada útil i pràctica, l'objectiu del debat sobre la premsa de proximitat era conèixer més a fons el funcionament dels mitjans de comunicació local i comarcal, i cercar les sinèrgies necessàries per aconseguir més ressò dels projectes i activitats dels ateneus a la premsa i, alhora, trobar fórmules que permetin als ateneus esdevenir referents en matèria d'associacionisme cultural, arribant així a molta més gent.

A la jornada van participar 15 persones en representació de 9 ateneus de la província de Tarragona: Casal de l'Espluga de Francolí, Casal de Vila-rodona, Centre Obrer de la Sénia, Societat Unió Gande-

“Entre les conclusions del debat, cal destacar la necessitat que els ateneus coneguin i mantinguin una relació fluïda amb els periodistes ”

sana, Societat Unió L'Argentera i les entitats reusenques Germandat de Sant Isidre i Santa Llúcia, Orfeó Reusenc, Centre de Lectura de Reus i Centre Amics de Reus.

Entre les conclusions del debat, cal destacar la necessitat que els ateneus coneguin i mantinguin una relació fluïda amb els periodistes per tal de crear un vincle més personal i proper que faciliti la comunicació dels projectes i activitats de les entitats. També es va apuntar com a essencial que els ateneus es familiaritzin amb la rutina de treball dels mitjans de comunicació per tal d'aconseguir millors impactes, des dels moments més òptims per enviar una nota de premsa fins els materials idonis per generar notícies.

D'altra banda, els presents van destacar la necessitat que els ateneus comptin amb professionals de la comunicació que parlin el mateix idioma que els periodistes, redactin les notes amb criteris perio-

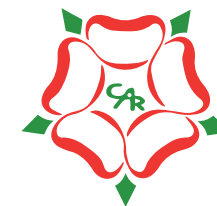
dístics i sàpiguen elaborar els materials gràfics i audiovisuals que poden garantir una bona cobertura.

Des de la perspectiva dels mitjans, es va concloure que la premsa prioritza informacions que tinguin més influència en la societat com ara activitats relacionades amb la solidaritat, el feminisme, temes socioculturals i també els aniversaris rodons. Els periodistes busquen “històries humanes” i elements diferencials que puguin suscitar l'interès de l'audiència.

Els professionals assistents van coincidir en donar valor als projectes que compten amb la col·laboració de diversos ateneus, ja que el treball en xarxa pot resultar més atractiu per a la premsa i l'opinió pública.

La trobada a Reus va ser la primera del cicle de vuit jornades que la Federació d'Ateneus està portant a terme arreu del territori.

Redacció

centre
d'**AMICS**
de **REUS**

fes-te soci
Caminem cap un futur nou

cambrareus

Promotora de l'economia
d'un territori privilegiat

**Ple de tresors
agroalimentaris**

montsant

Cambrareus
c/ Boule, 2. 43201 Reus. www.cambrareus.org

